

УДК 634.42

Код UPOV: FEIJO_SEL

**Методика
проведення експертизи сортів фейхоа Селлова (*Feijoa sellowiana* Berg.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Feijoa selowiana* Berg.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або 20 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для оцінки сортів на відмінність.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі

особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: щільність крони (ознака 2);
- Дерево: форма крони (ознака 4);
- Квітка: кількість пелюсток (ознака 12);
- Плід: розмір (ознака 16).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів фейхоа Селлова

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: сила росту VG 7 (a)	слабка	3	Coolidge
		середня	5	
		сильна	7	Superba
2. (*) QN	Дерево: щільність крони VG 7 (a)	нещільна	3	
		помірна	5	Coolidge
		щільна	7	Superba
3. QN	Дерево: кількість паростків MG 7 (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
4. (*) PQ	Дерево: форма крони VG 7 (a)	овальна	1	Superba
		округла	2	Coolidge
		розлога	3	Seedling
		широкорозлога	4	Choiseana
		неправильна	5	
5. QN	Дерево: залистяність VG 7 (b)	слабка	3	
		середня	5	Coolidge
		сильна	7	Superba
6. QN	Пагін: міжвузля за довжиною	короткі	3	
		середні	5	Coolidge

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	MS 7 (b)	довгі	7	Superba
7. (+) QN	Листок: за розміром VS 7 (b)	малий	3	Coolidge
		середній	5	Superba
		великий	7	Seedling
8. (*) PQ	Листок: форма VS 7 (b)	еліптична	1	Coolidge
		овальна	2	Allegro
		широкоовальна	3	
9. PQ	Листок: забарвлення верхнього боку VS 7 (b)	зелене	1	Coolidge
		оливково-зелене	2	
		темно-зелене	3	
10. QN	Квітка: розмір MS 4 (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	Coolidge
11. PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 4 (c)	біле	1	
		біло-кремове	2	Superba
		біло-кармінове	3	Seedling
		рожеве	4	
12. (*)	Квітка: кількість пелюсток	чотири	1	Coolidge
		більше чотирьох	2	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	MS 4 (с)			
13. (*)	Квітка: кількість тичинок MS	мала	3	
QN	4 (с)	середня	5	Seedling
		велика	7	Coolidge
14. PQ	Тичинки: забарвлення пиляків	рожево-кармінове	1	
	VS	карміново-рожеве	2	
	4 (с)	кармінове	3	Superba
15. QL	Тичинки: розташування пиляків відносно маточки	нижче	3	Choiseana
	VS	на одному рівні	5	
	4 (с)	вище	7	Superba
16. (*)	Плід: розмір	малий	3	Allegro
QN	MS	середній	5	Superba
	6 (d)	великий	7	Seedling
17. (*)	Плід: форма	оберненояйцеподіб на	1	Allegro
PQ	VS	яйцеподібна	2	Coolidge
	6 (d)	овальна	3	Seedling

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		видовженоовальна	4	Superba
		округлоовальна	5	
		округла	6	
18. (*) QL	Плоди: розмірність VS 6 (d)	не розмірні	1	Allegro
		розмірні	9	Superba
19. (*) QL	Плід: поверхня VS 6 (d)	гладенька	1	Allegro
		шерехата	2	Coolidge
		слабкоюмчаста	3	Seedling
		ребриста	4	Choiseana
20. (*) QN	Плід: ступінь ребристості VS 6 (d)	слабкий	3	Seedling
		помірний	5	Superba
		сильний	7	Choiseana
21. (*) QN	Плід: шкірка за товщиною MS 6 (d)	тонка	3	Superba
		середня	5	Choiseana
		товста	7	
22. QL	Плід: чашечка VS 6 (d)	закрита	3	
		частково відкрита	5	Superba
		відкрита	7	
23. (*)	Плід: восковий наліт VS	слабкий	3	Superba
		помірний	5	Choiseana

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	6 (d)	сильний	7	
24. (*)	Плід: інтенсивність зеленого забарвлення	слабка	3	Superba
QN	VS	середня	5	Coolidge
6 (d)		сильна	7	
25. (*)	Плід: площа поверхні вкрита рум'янцем	відсутня	1	
QN	VS	мала	3	Coolidge
6 (d)		середня	5	
		велика	7	
26. (*)	Плід: забарвлення м'якоті	світло-кремове	1	Superba
PQ	VS	кремове	2	Choiseana
6 (d)		зеленувато- кремове	3	
27. (*)	Плід: консистенція м'якоті	ніжна	1	Superba
QL	VS	желеподібна	2	
6 (d)		густо желеподібна	3	
28. (*)	Плід: соковитість м'якоті	соковита	1	Superba
QN	MS	дуже соковита	2	Seedling
6 (d)				

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
29. (*) QL	Плід: смак VS 6 (d)	прісний	1	
		кислувато-солодкий	2	
		кисло-солодкий	3	Coolidge
		кислий	4	
		солодкувато-кислий	5	
		солодко-кислий	6	
		солодкий	7	Superba
30. (*) QL	Плід: аромат VS 6 (d)	слабкий	3	
		помірний	5	Seedling
		сильний	7	Superba
31. (*) QN	Плід: підкорковий шар за товщиною MS 6 (d)	дуже тонкий	1	Allegro
		тонкий	3	Superba
		середній	5	Coolidge
		товстий	7	
32. (*) QN	Плід: кількість кам'янистих клітин MS 6 (d)	дуже мала	1	Seedling
		мала	3	Superba
		середня	5	Coolidge
		велика	7	
33. (*) QN	Плід: розмір кам'янистих клітин MS 6, (d)	малий	3	Superba
		середній	5	Coolidge
		великий	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
34. QN	Насінина: розмір	малий	3	Allegro
	MS	середній	5	Superba
	6 (d)	великий	7	
35. PQ	Насінина:	світло-кремове	1	
	забарвлення	кремове	2	
	VS	світло-коричневе	3	Superba
	6, (d)	коричневе	4	
36. QN	Час початку цвітіння	ранній	3	Superba
	MG	середній	5	Coolidge
	3, (b)	пізній	7	
37. QN	Час початку	дуже ранній	1	Superba
	достигання	ранній	3	Coolidge
	MG	середній	5	Choiseana
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів фейхоа Селлова

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево / однорічний пагін: обстеження слід виконувати під час стану спокою на однорічних пагонах на середній третині.

(б) Листок: обстежують на середній третині повністю сформованого пагона, який припинив ріст.

(с) Квітка: обстежують під час повного цвітіння рослини на розкритих квітках першого дня цвітіння.

(d) Плід: обстежують у стадії повної стиглості (плоди легко обсипаються). Обстежують плоди з периферійної частини дерева (деформовані не враховують). М'якоть плоду обстежують на поперечному перерізі через середину плоду; насіння – свіжозібране.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано
робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	Набрякання і розпускання бруньок
2	Набрякання і розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Знімальна стиглість плодів
7	Відносний спокій

9. Література

1. Каталог мировой коллекции ВИР. Образцы субтропических плодовых и орехоплодных культур коллекции Сухумской опытной станции. – Л., 1982. – Вып. 350. – С. 46–59.
2. Кулиев Ф. А. Фейхоа. – Баку: Азершнер, 1985. – 138 с.
3. Охорона прав на сорти рослин (Офіційний бюл.) – К., 2006. – Вип. 3. – Ч. 3. – 179 с.
4. Ядров А. А., Синько Л. Т., Казас А. Н., Шолохова В. А. Орехоплодные и субтропические плодовые культуры. – Симферополь: Таврия, 1999. – 160 с